

Juozas Bagdonas autoportretas, pardėtas kurti Ravensburge (Vokietija) ir uzbaitas iš JAV sugrįžus gyventi į Lietuvą

„JUOZAS BAGDONAS — moderniosios dailės puoselėtojas“

MUZIEJU
METAI 2012

2011 m. rugsėjo 22 d. – 2012 m. sausio 15 d. Lietuvos dailės muziejaus Vilniaus paveikslų galerijoje veikė žemaičio dailininko Juozo Bagdono 100-mečiui skirta paroda „Juozas Bagdonas – moderniosios dailės puoselėtojas“. Parodos metu, 2011 m. gruodžio 15 d., įvyko jo atminimui ir jubiliejui skirtas vakaras, kuriame dalyvavo, kalbėjo Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, Žemaičių dailės muziejaus direktoriaus pavaduotoja dr. Jolanta Skurdauskienė, dailininkai Aloyzas Stasiulevičius ir Leonardas Tuleikis. Šiame vakare dalyvavo ir dailininko gyvenimo saulėlydyje jį globoję plungiškiai Genovaitė ir Egmontas Rimkevičiai, būrys kitų menininko giminių ir artimųjų. Muzikavo Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos auklėtiniai: pianistai Paulius Pancekauskas ir Domantas Karalius.

Pristatydama Vilniaus paveikslų galerijoje vykusią J. Bagdono kūrybos parodą jos kuratorė LDM rinkinių saugotoja-tyrinėtoja RIMA RUTKAUSKIENĖ parodos anotacijoje rašė:

„Dailininkas Juozas Bagdonas į lietuvių meną atėjo tais metais, kai susiformavo „Ars“ dailininkų grupė, kiek anksčiau (1930) jau buvo susibūrę „nepriklausomieji“. Ir vieni, ir kiti daugiau ar mažiau mėgino nusigręžti nuo vyresniosios kartos, natūralizmo, akademizmo mene; ieškojo savų tautinės kūrybos kelių. Nors Bagdonas ir nepritapo prie arsininkų, bet grupės idėjos jam padarė didelę įtaką.

Dailininkas gimė 1911 m. gruodžio 11 d. Antrųjų Vydeikių kaime (Plungės r.). 1923–1926 m. mokėsi „Saulės“ gimnazijoje Plungėje, 1928 m. baigė Vyskupo M. Valančiaus gimnaziją Telšiuose. Tais pačiais metais atvyko į Kauną. 1929 m. buvo priimtas į Kauno meno mokyklą, bet po pusmečio už dalyvavimą studentų streike iš jos pašalintas. Dvejus su puse metų lankęs dailininko Justino Vienožinskio studiją, tuojau po jos uždarymo Bagdonas sėkmingai pradėjo dalyvauti parodose. 1932 m., sulaukęs vos 20 metų, surengė pirmąją personalinę parodą Kaune, Lietuvių-prancūzų draugijos patalpose. Vėliau parodas rengė Šiauliuose, Klaipėdoje, dalyvavo lietuvių dailės parodose Rygoje, Taline. 1938 m. dailininkas Kauno Vytauto Didžiojo kultūros muziejuje surengtoje Rudens dailės parodoje laimėjo valstybinę Taupomųjų kasų premiją už figūrinę kompoziciją „Iš jūros sugrįžus“. 1937–1940 m. buvo išrinktas Lietuvos dailininkų sąjungos sekretoriumi ir reikalų vedėju. 1941–1942 m. dirbo Lietuvos dailės muziejuje. 1943–1944 m. vadovavo Vilniaus dailiųjų amatų mokyklai.

1944 m. Bagdonas pasitraukė į Vakarus. Metus gyveno Austrijoje, gavo darbą Vienos porceliano ir meninės keramikos dirbtuvėje. 1946–1948 m. Vokietijoje, Ravensburge, susikūrusioje lietuvių gimnazijoje dėstė piešimą ir meno istoriją. 1948 m. žiemą išplaukė į Kolumbiją. 1948–1958 m. gyveno Bogotoje, čia įkūrė keramikos ir dekoratyvinės skulptūros studiją. Dailininkas savo darbais davė pradžią Ko-

Juozas Bagdonas Bogotoje, keramikos mokykloje

1940 m. sausis. Telšiuose surengtos Lietuvos dailininkų sąjungos parodos garbės komitetas ir dailininkai, kurie į parodą atvyko iš Kauno. Iš kairės į dešinę sėdi: Telšių apskrities viršininkas pulkininkas Eugenijus Šalkauskis, vyskupijos atstovas prelatas Jurgis Narjuskas, Dailininkų sąjungos pirmininkas dailininkas Adomas Smetona, Žemaičių muziejaus „Alka“ direktorius Pranas Genys, Plungės miesto burmistras Mylimas, gydytojas Jonas Mikulskis. Prie skulptūros stovi dailininkas L. Kazolis, Stovi (iš kairės į dešinę): dailininkai J. Bagdonas, J. Aleknavičius, septintas eilėje – I. Vilimas

Paskutinė dailininko Juozo Bagdono nuotrauka prie jo namų Niujorke, prieš dailininkui išvykstant gyventi į Lietuvą

Lietuvos dailininkų sąjungos surengtos dailės parodos Panevėžyje atidarymas 1940 m. balandžio mėnesį (joje buvo eksponuojama ir Juozo Bagdono kūriniai). Iš dešinės: dailininkas J. Bagdonas, kalba Panevėžio apskrities viršininkas Noakas, dailininkas Antanas Žmuidzinavičius, dailininkas Adomas Smetona ir Panevėžio komendantas

lumbijos moderniajai keramikai. 1958 m. Bagdonas persikėlė į JAV, apsigyveno Vašingtone. 1960 m. surengė abstraktaus meno parodą Baltimorės Lietuvių namuose, vėliau jo parodos buvo eksponuojamos Filadelfijoje, Čikagoje, Detroite, Bostone, Hamiltone, Klivlande ir kt. Tais pačiais metais dailininkas įsteigė prestižinę meno galeriją, kurioje rengė amerikiečių dailininkų parodas. Galerija veikė iki 1963 metų. 1964-aisiais dailininkas persikėlė į Niujorką, įsijungė į lietuvių bendruomenės kultūrinę veiklą, dirbo organizacinį darbą, priklausė Niujorko Baltijos dailininkų sąjungai „Baltia“.

Į Lietuvą Bagdonas pirmą kartą trumpam atvyko tik sulaukęs jos nepriklausomybės. 1992 m. Vilniuje, Lietuvos dailės muziejuje, buvo surengta dailininko tapybos paroda, 1993-aisiais perkelta į Kauno paveikslų galeriją. 1993 m. liepos 10 d. Bagdono paroda atidaryta Mykolo Oginskio rūmuose Plungėje. Čia jis paliko 18 didelių abstrakčių kompozicijų. Tai pirmieji Žemaičių dailės muziejaus eksponatai. 1999 m. spalio mėnesį dailininkas visam laikui sugrįžo į Plungę. Čia gyvendamas surengė keletą personalinių parodų įvairiuose Lietuvos miestuose. Mirė 2005 m. Plungėje. Palaidotas Kauno Eigulių kapinėse – šeimos kape.

2011–2012 m. Vilniaus paveikslų galerijoje veikusioje parodoje buvo eksponuojama daugiau negu 60 įvairiomis technikomis – aliejumi, tempera, guašu, akvarele, pastele – sukurtų abstrakčių kompozicijų, saugomų Lietuvos dailės muziejaus ir ir Žemaičių dailės muziejaus rinkiniuose.

Publikacijoje panaudotos nuotraukos iš Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos archyvo